

8978 Ugent

Internationaal Recht I

Inhoud

Deel I. Inleiding: algemene kenmerken van het internationaal recht.....	1
o. Inleiding: enkele termen.....	2
1. Wat is zeerecht?	2
2. Wat zijn mensenrechtenverdragen?.....	3
3. Wie regelt het internationaal handelsrecht?.....	4
Achtergrond: Vaste Beroepsinstantie	5
Achtergrond: CETA	6
4. Wat is het internationaal oorlogsrecht?.....	7
5. Wat is het milieurecht op internationaal vlak?.....	8
Achtergrond: CITES verdrag	9
6. Wat is het luchtvaartrecht?.....	11
7. Wat is het migratiepact?	12
Achtergrond: Verdrag van Marrakech.....	13
8. Wat is het internationaal strafrecht?	25
Hoofdstuk I. Wat is internationaal recht (volkenrecht)?.....	26
Afd. 1. Definitie	26
9. Wat is de traditionele definitie van het internationaal recht?.....	26
10. Waarom is de term volkenrecht niet meer accuraat?	27
11. Hoe definiëren we het internationaal recht in 2025?.....	28
12. Wat is de verhouding tussen nationaal recht en internationaal recht?	29
13. Wat is het onderscheid dus internationaal publiekrecht en internationaal privaatrecht?	30
14. Waarom is er nood aan internationaal recht?	31
Afd. 2. Ontwikkeling van het internationaal recht.....	32
15. Beschreef schematisch de exponentiële ontwikkeling van het internationaal recht in de 20 ^e eeuw.....	32
16. Wat zijn de evoluties in de 21 ^e eeuw?.....	33
17. In welke zin is er een evolutie naar co-existentie en coöperatie?.....	34
Excursus: de historische evolutie	35
18. Hoe bestond het internationaal recht in de oudheid?	35

19. Hoe evolueerde het internationaal recht in de middeleeuwen?.....	36
20. Hoe evolueerde het internationaal recht in de klassieke periode?.....	37
21. Wat is de invloed van Grotius op het internationaal recht?	38
Achtergrond: Hugo Grotius	39
22. Hoe evolueert het internationaal recht in de 18 ^e eeuw?	46
23. Hoe evolueert het internationaal recht in de 19 ^e eeuw?	47
24. Beschrijf de exponentiële groei in de 20 ^e eeuw?	48
25. Wat zijn de nieuwste ontwikkelingen in het internationaal recht?.....	49
Hoofdstuk II. Internationaal recht als een horizontaal en onvolmaakt systeem.....	50
26. Waarom is het internationaal recht een onvolmaakt systeem?.....	50
27. Wat betekent de afwezigheid van centrale wetgever in het internationaal recht?.....	51
28. Wordt de rol van centrale wetgever niet waargenomen door het internationaal gewoonterecht?	52
29. Is de algemene vergadering van de Verenigde Naties een centrale wetgever?	53
30. Vervult de Veiligheidsraad de rol van centrale wetgever?	54
31. Kan de Europese Unie aanzien worden als centrale wetgever?	55
32. Wat betekent de afwezigheid van een centrale rechter?.....	56
33. Hoe wordt rechtsmacht georganiseerd door internationale verdragen?.....	57
34. Hoe is de rechtsmacht binnen de WTO?	58
35. Wat is het statuut van het internationaal gerechtshof?	59
Achtergrond: Internationaal Strafhof.....	60
36. Wat is het Internationaal Gerechtshof?	98
37. Hoe kan men een geschil voorleggen aan het internationaal Gerechtshof?	99
Toepassingsgeval: kan het geschil tussen Oekraïne en Rusland voorgelegd worden aan het internationaal gerechtshof?	100
Achtergrond: Internationaal Gerechtshof (zeer belangrijk en verwar nooit met het Strafhof)	101
38. Wat betekent de afwezigheid van centrale afdwinging?	110
Hoofdstuk III. Relevantie van internationaal recht.....	111
Afd. 1. Is internationaal recht recht?	111
39. Volgens welke theorie is internationaal recht geen recht?	111
40. Volgens welke theorie is internationaal recht wel recht?	112
Afd. 2. Relevantie van het internationaal recht	113

41. Welke verschillende visies bestaan in de leer van de internationale betrekkingen over de relevantie van het internationaal recht?	113
42. Wat is het standpunt van de prof inzake relevantie?	114
Deel II. Bronnen van het internationaal recht.....	115
Afd. 1. Algemeen	115
43. Wat verstaan we onder de formele en materiële bronnen van het internationaal recht?.....	115
44. Wat is het voornaamste aanknopingspunt van de bronnen van het internationaal recht?.....	116
45. Wat is de betekenis van Art. 38 van het statuut van het internationaal gerechtshof?	117
Afd. 2. Verdragen.....	118
46. Wat is de positie van verdragen binnen het internationaal recht?	118
47. Waar vindt men de verdragen?.....	119
48. Waarop is de rechtskracht van verdragen gebaseerd?	120
49. Welke nuances worden aangebracht inzake de derdenwerking van verdragen?	121
50. Wat is de definitie van een verdrag?	122
51. Is elke wilsovereenstemming een verdrag?.....	123
52. Wat is een memorandum of understanding?.....	124
53. Hoe ziet men of we staan voor een niet-bindende tekst of een juridisch bindend verdrag?.....	125
54. Wat betekent “tussen twee of meer subjecten van internationaal recht”?.....	126
55. Wat betekent “beheerst door het volkenrecht”?	127
56. Wat betekent dat de vorm van het verdrag irrelevant is?	128
57. Welke types verdragen bestaan er?	129
58. Wat zijn rechtscheppende verdragen?	130
59. Wat zijn contractuele verdragen?.....	131
60. Wat zijn constitutionele verdragen?	132
61. Wat zijn bilaterale verdragen?.....	133
62. Wat zijn multilaterale verdragen?	134
63. Wat zijn regionale verdragen?	135
64. Wat is het verschil tussen open en gesloten verdragen?.....	136
65. Wat is het onderscheid tussen een plechtig verdrag en verdragen in vereenvoudigde vorm?	137

66. Wat zijn kader akkoorden en protocollen?	138
67. Hoe gebeurt de registratie van verdragen?	139
68. Hoe worden verdragen bekend gemaakt?	140
Afd. 3. Internationaal gewoonterecht.....	141
§ 1. Definitie	141
69. Wat verstaat men onder internationaal gewoonterecht?	141
70. Waarom is gewoonterecht zo belangrijk in het internationaal recht?	141
71. Geef het voorbeeld van de Paquete Habana	142
Achtergrond: Paquete Habana.....	143
72. Internationaal gewoonterecht: Geef het voorbeeld van het continentaal plat....	146
Achtergrond: Continentaal plat.....	147
73. Geef de North Sea Continental Shelf zaak als voorbeeld.....	150
§ 2. Het materieel element: de statenpraktijk	151
74. Bespreek het materieel element: de statenpraktijk	151
75. Bespreek de Nottebohm case (1955)	152
Achtergrond: Nottebohm case (website ICJ)	153
76. Wat is de vereiste van densiteit inzake internationale gewoonterechterlijke regels?	154
77. Bespreek de Uniformiteit/consistentie als component van de densiteit.....	155
Achtergrond: Nicaragua case 1986.....	156
78. Bespreek de algemeenheid als deel van de densiteit	163
79. Bespreek de duurzaamheid (in de tijd) als element van de densiteit.....	164
80. Wat is de verhouding inzake densiteit tussen Uniformiteit, algemeenheid en duurzaamheid?	165
81. Wat is instant custom?	166
82. Wie creëert de statenpraktijk?.....	167
83. Bespreek de Yerodia case	168
Achtergrond: Yerodia case	169
84. Hebben internationale organisaties invloed op de gewoonterechterlijke regels?.	171
85. In welke zin zijn de resoluties van de algemene vergadering van de UN gewoonterechterlijke regels geworden?	172
86. Geef het migratiepact als voorbeeld van mogelijk gewoonterecht.....	173
87. Geef de universele verklaring van de rechten van de mens als voorbeeld van het ontstaan van gewoonterecht.....	174

88. Wat is het onderscheid tussen Consensus en unanimiteit?.....	175
89. Kunnen multilaterale verdragen leiden tot gewoonterecht?	176
90. Wat is de interactie tussen verdragsrecht en gewoonterecht?	177
91. Bespreek het multilateraal continentaal plat- zaak als voorbeeld.....	178
§ 3. Het subjectieve element: opinio juris.....	179
92. Wat is de essentie van de opinio juris?	179
93. Hoe wordt de opinio juris bewezen?	180
94. Bespreek de Lotus zaak	181
Achtergrond: Lotus case.....	182
95. Wat is een persistent objector?.....	184
96. Geef de Brits- Noorse visserijzaak van 1951 als voorbeeld	185
97. Geef het geval van Oostenrijk als persistent objector in het migratiepact	186
§ 5. Lokaal en regionaal gewoonterecht.....	187
98. Wat is de plaats van het lokaal en regionaal gewoonterecht?	187
99. Bespreek de asielzaak (1950).....	188
100. Bespreek de rights of passage zaak (1960)	189
§ 6. Identificatie van internationaal gewoonterecht	190
101. Welke bronnen zijn er om het internationaal gewoonterecht te kennen?.....	190
102. Welke organisaties werken aan een leidraad voor internationaal gewoonterecht?	191
103. Hoe is de rol van het Rode Kruis inzake recht van gewapende conflicten?.....	192
104. Wat is de rol van internationale of nationale rechtspraak inzake vorming van het internationaal gewoonterecht?	193
§ 7. De verhouding tussen verdragsrecht en internationaal gewoonterecht	194
105. Probleemstelling: Hebben verdragen voorrang op gewoonterecht of omgekeerd?	194
106. Hoe vullen verdragen en gewoonterecht elkaar aan?	195
107. Waarom is het internationaal gewoonterecht blijvend relevant?	196
108. Wat is de rol van artikel 38 van het statuut van het internationaal gerechtshof?	197
109. Kan er geen exhaustieve oplijsting van beginselen worden gemaakt?.....	198
110. Wat is een rol van billijkheid (equity) in het internationaal rechtstelsel?.....	199
E. Internationale rechtspraak en rechtsleer.....	200
111. Wat is de rechtskracht van internationale rechtspraak?	200

112. Wat is de plaats van het EHRM?	201
113. Wat is de plaats van het internationaal strafhof?	202
114. Wat zijn dissenting opinions?	203
115. Wat is de rechtskracht van de internationale rechtsleer?.....	204
F. Andere bronnen	205
116. Welke andere bronnen bestaan er in het internationaal recht?.....	205
117. Welke rol spelen de besluiten van internationale organisaties?	206
118. Waarom zijn er zo weinig bindende beslissingen van internationale organisaties?	207
119. Wat is de instelling van de conferentie van de partijen?	208
120. Wat is de rol van eenzijdige handelingen en verklaringen?	209
121. Onder welke voorwaarden zijn eenzijdige belofte zijn stellingnemingen bindend voor de staat die ze heeft afgelegd ?	210
122. Wat is Soft law in het internationaal recht?	211
124. Wat is het voordeel van soft law?	212
G. Hiërarchie van de bronnen	213
125. Waar is de hiërarchie van de bronnen van internationaal recht vastgelegd?	213
126. Wat is het dwingend recht in internationale context?.....	214
127. Wat zijn de erga omnes regels?	215

8978 Ugent

Internationaal Recht II

Inhoud

Deel III. Verdragsrecht.....	2
Hoofdstuk 1. Bronnen van het verdragsrecht	2
1. Welke bronnen worden gebruikt inzake verdragsrecht?.....	2
2. Wat is het Weens Verdragenverdrag van 1969?.....	3
3. Wat betekent dat het WVV residuaire werking heeft?.....	4
4. Welk orgaan waakt over de toepassing van het WVV?.....	5
5. Op welke verdragen is het WVV van toepassing?	6
6. Wat is het Weense verdrag van 1986 inzake het verdragenrecht?	7
7. Wat is het Weens Verdrag inzake statenopvolging van 1978?	8
Hoofdstuk 2. Totstandkoming en inwerkingtreding van verdragen	9
§ 1. Het sluiten van verdragen	9
8. Wie is bevoegd om verdragen te sluiten?	9
9. Zijn Belgische deelstaten bevoegd om internationale verdragen te sluiten?	10
10. Tussen wie worden onderhandelingen gevoerd?	11
11. Wat is de aanneming (adoption) van de tekst van het verdrag?	12
12. Wat zijn de gevolgen van de aanneming van de tekst?.....	13
13. Wat is de authenticatie van het verdrag?	14
14. Bindt de authenticatie de staten die ondertekenen?	15
§ 2. Instemming om door het verdrag gebonden te zijn.....	16
15. Wat is de formele ondertekening?	16
16. Wat is de bekrachtiging of ratificatie?	17
17. Hoe worden de overige partijen in kennis gesteld van de ratificatie?.....	18
18. Hoe is de ratificatie geëvolueerd?	19
19. Wat zijn aanvaarding (acceptance) en goedkeuring (approval, approbation)?.....	20
20. Wat is de toetreding?	21
21. Hoe gebeurt de parlementaire controle in België?	22
22. Hoe gebeurt de parlementaire controle in de VS?.....	23
23. Wanneer treedt het verdrag in werking?.....	24
24. Hoe werkt een verdrag dat nog niet in werking is getreden?	25

§ 3. Het voorbehoud.....	26
25. Wat is een voorbehoud?	26
26. Wat zegt het WVV over voorbehouden?	27
27. Zijn voorbehouden toegelaten bij mensenrechten verdragen?.....	28
28. Wat zijn interpretatieve verklaringen?.....	29
29. Wat is de aanvaarding van een voorbehoud?	30
30. Wat zijn de gevolgen van een lijst van toegelaten voorbehouden voor de aanvaarding van een voorbehoud?	31
31. Kan een staat toetreden na inwerkingtreding van het verdrag maar met voorbehoud?	32
32. Kunnen voorbehouden bij oprichtingsakte van een internationale organisatie? .	33
33. Wat zijn de juridische gevolgen van een voorbehoud zonder bezwaar?	34
34. Hoe is het juridisch gevolg van een voorbehoud waartegen een andere partij bezwaar maakt?	35
35. Zijn bezwaren en voorbehouden definitief?	36
36. Welke voorbehouden zijn omstreden?.....	37
37. Wat is het Human Rights Committee?.....	38
38. Wat is de General comment?	39
39. Wat is het arrest Rawle Kennedy (2002)?.....	40
40. Hoe werkt het systeem van voorbehoud bij het EVRM?.....	41
Intermezzo: Voorbeeldvragen internationaal recht	42
C-8978/0101001. Yerodia	42
C-8978/0101002. Wijziging	43
§ 4. Inwerkingtreding en voorlopige toepassing van het verdrag	44
41. Wanneer treedt een verdrag in werking?	44
42. Welke verplichtingen is er zolang een ondertekend verdrag niet in werking is getreden?.....	45
43. Wat is de voorlopige toepassing van een verdrag?	46
44. Hoe treedt een verdrag in werking als niets is bepaald?	47
45. Welke rechtsgevolgen heeft het verdrag voorafgaand aan de inwerkingtreding?	48
46. Hoe is de residuaire regeling inzake voorlopige toepassing van een nog niet in werking getreden verdrag?.....	49
Hoofdstuk III. Naleving, toepassing en uitlegging van verdragen.....	50
47. Wat gebeurt wanneer het verdrag afwijkt van het nationaal recht?	50

48. Wat is de relativiteit van het verdragsrecht?	51
49. Wat heeft voorrang bij conflict tussen nationaal recht en verdragsrecht?	52
50. Kan men overeenkomen dat het verdrag slechts geldt voor bepaalde delen van een staat?	53
51. Wat gebeurt bij opeenvolgende verdragen met overlap?.....	54
Afd. 2. Interpretatie	55
52. Welke verschillende benaderingen bestaan er inzake interpretatie van verdragen?	55
53. Welke regels inzake interpretatie bevat het Weens Verdragenverdrag?.....	56
54. Welke hulpmiddelen zijn er voor de interpretatie overeenkomstig artikel 31 van het WVV?.....	57
55. Welke subsidiaire middelen en technieken voor interpretatie zijn er?.....	58
56. Welke versie is authentiek in het verdrag in meerdere talen is opgesteld?	59
Hoofdstuk IV. Amendering en wijziging van verdragen.....	60
57. Welke bepalingen bevat het Verdrag zelf in verband met amendering en wijziging?	60
58. Welke residuaire regel geldt in verband met amendering en wijziging van verdragen?.....	61
59. Wat is de “inter se” wijziging?.....	62
Hoofdstuk V. Ongeldigheid, beëindiging en opschorting van verdragen.....	63
Afd. 1. Nietigheid	63
60. Bespreek de nietigheid van verdragen in het algemeen.....	63
61. Wat is het onderscheid tussen relatieve en absolute nietigheidsgronden bij een verdrag?.....	64
62. Wat zijn de relatieve nietigheidsgronden bij verdragen?.....	65
63. Bespreek de instemming in strijd met nationale bepalingen als relatieve nietigheidsgrond van verdragen	66
64. Bespreek de bevoegdheidsoverschrijding van de overheidsvertegenwoordiger bij de totstandkoming van een verdrag	67
65. Bespreek de dwaling als relatieve nietigheid van een verdrag	68
66. Bespreek bedrog als relatieve nietigheid van verdragen	69
67. Bespreek corruptie als relatieve nietigheid voor een verdrag	70
68. Welke gronden leiden tot de absolute nietigheid van een verdrag?	71
Afd. 2. Beëindiging en schorsing van verdragen algemeen.....	72

69. Welke principes hanteert het WVV in verband met de beëindiging een schorsing van verdragen?.....	72
§ 1. Materiële schending.....	73
64. Wat wordt bedoeld met materiële schending?.....	73
65. Onder welke voorwaarden kan een verdrag worden beëindigd of opgeschort bij materiële schending?.....	74
66. Welke gevolgen heeft een materiële schending voor een verdrag?.....	75
67. Welke belangrijke uitzondering bestaat op de materiële schending?.....	76
§ 2. Force majeure (overmacht).....	77
82. Is overmacht een reden om een verdrag te schorsen of te beëindigen?.....	77
§ 3. Rebus sic stantibus : wezenlijke verandering van de omstandigheden.....	78
83. Wat wordt bedoeld met de wezenlijke verandering van de omstandigheden?	78
84. Is een verandering van omstandigheden mogelijk de aanleiding voor beëindiging van een verdrag?	79
Hoofdstuk VI. Focus op België	81
66. Wie heeft de bevoegdheid tot het sluiten van verdragen?.....	81
67. Hoe gebeurt de controle van de wetgevende macht op de verdragen?.....	82
68. Wat gebeurt wanneer er geen instemming van het betrokken parlement is?	83
69. Hoe worden verdragen bekend gemaakt?	84
Deel IV.	85
Examenvragen	86
Achtergrond: België v Senegal	87

8978 Ugent

Internationaal Recht III

Inhoud

Deel V. Staten	1
Hoofdstuk I. Inleiding: Subjecten van het internationaal recht	1
1. Wat zijn volkenrechtelijke subjecten?	1
2. Wat is het belang van het al dan niet hebben van internationale rechtspersoonlijkheid?	2
3. Wat is het statuut van staten?.....	3
4. Wat is het statuut van internationale organisaties?	4
5. Wat is het statuut van ondernemingen en individuen in het internationaal recht?	5
6. Wat is de draagwijdte van het arrest “Reparations for injuries” van het IGH uit 1949?	6
Achtergrond: Reparations for Injuries case	7
Hoofdstuk II. Staten en hun totstandkoming.....	8
Afd. 1. Wat is een staat?.....	8
7. Probleemstelling: wie kan zich “staat” noemen?	8
Achtergrond: Verdrag van Montevideo 1933	9
8. Bespreek het eerste criterium: een permanente bevolking.....	11
9. Bespreek het tweede criterium: een afgebakend grondgebied	12
10. Uit welke gedeelten bestaat het grondgebied?.....	13
11. Bespreek het tweede criterium: een regering die daadwerkelijk een effectief gezag uitoefent	14
Achtergrond : Aaland Eilanden.....	15
13. Bespreek het derde criterium: onafhankelijkheid	18
14. Bespreek: onafhankelijkheid is rechtstreekse onderhorigheid aan het internationaal recht.....	19
15. Wat staat: onafhankelijkheid van een staat niet in de weg?	20
16. Hoe wordt het onderscheid gemaakt tussen staat en territoriale onderdelen?.....	21
17. Wat is het statuut van overzeese gebieden?	22
Achtergrond	23
18. Wat is het statuut van de crown dependencies?	25
Achtergrond: Crown Dependencies	26

19. Wat waren protectoraten?	27
Achtergrond: Protectoraat	28
Achtergrond: Brits protectoraat.....	29
Achtergrond: Palestina als Brits mandaatgebied (Wiki)	30
Afd. 2. Hoe komen nieuwe staten tot stand?	37
§ 1. Algemeen.....	37
20. Hoe kwamen staten tot stand in het verleden?	37
21. Hoe worden staten opgesplitst?	38
22. Is kolonisatie nog relevant?.....	39
§ 2. Zelfbeschikking in koloniale context.....	40
23. Wat is het recht op zelfbeschikking?.....	40
24. Schets de historiek van het recht op zelfbeschikking.....	41
Achtergrond: Gibraltar	42
25. Op welke twee manieren kan zelfbeschikking worden gerealiseerd?.....	59
26. Wat is het uti possidetis principe?	60
Achtergrond: uti possidetis	61
27. Wat is het trustschapsysteem?.....	63
Achtergrond: trustschapsysteem	64
28. Hoe werd het principe van aanhechting of integratie bij een bestaande staat? ...	65
29. Wat zijn niet zelfbesturende gebieden?	66
Achtergrond: Niet zelfbesturende (afhankelijke) gebieden	67
Achtergrond: Westelijke Sahara	72
Achtergrond: de Chagos zaak voor het IGH	75
§ 3. Afscheiding (secessie) buiten de koloniale context – remedial secession.....	95
30. Wat verstaat men onder afscheiding?	95
31. Wat zegt artikel 7 van de friendly relations déclaration?.....	96
Achtergrond: Friendly Relations Declaration	96
32. Wat wordt verstaan onder de “uitbuiting”?.....	98
33. Wat zegt het arrest van het Canadees hooggerechtshof uit 1998 over de afscheiding van Québec?.....	99
Achtergrond: Quebec	100
31. Wat was het advies van het internationaal gerechtshof in 2010 in verband met Kosovo?	105

Achtergrond: IGH 2010.....	106
32. Wat is de “dismembratio”?	115
33. Wat is de fusie tussen staten?	116